

İSTANBUL SIKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI 3 NO. LU ASKERİ
MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

SAYIN BAŞKAN, SAYIN YARGIÇLAR

Savunmanın bu bölümünde, öncelikle bir noktayı saptamak zorunluluğunu duyuyoruz:

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı I No.lu Askeri Mahkemesi Kararının Askeri Yargıtayca suç vasfı ve uygulama yönünden bozulmuş olması ve bozmaya Mahkemenizce uyulmuş bulunması, yargılama tekniği açısından savunmanın sınırlarını daraltmıştır.

Bu yüzden ki, Askeri Savcının Esas Hakkında Mütalâasında talep ettiğinin aksine, davada sanıklardan hiç birine TCK 146. maddesinin uygulanma olanacağının bulunmadığı hakkındaki savunmanın temel tezini, gerekçe ve hukuksal ayrıntılarıyla Mahkemenize sunmaya gerek kalmamıştır.

Gerçekten yargılamanın içinde bulunduğumuz bu safhasında, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı I No.lu Askeri Mahkemesi Kararında belirtilen gerekçelerle ya da tarafımızdan ileri sürülen başka gerekçelerle, davada TCK 146. maddesinin uygulanmasına imkân bulunmadığına dair savunma tezini sunmanın hukuksal bir yararı yoktur.

Fakat bu doğrultudaki görüşümüzü, savunmada açıklamanın yargılama tekniği açısından arz edilen nedenle bir yararı yoksada; İstanbul Sıkıyönetim

Komutanlığı I No.lu Askerî Mahkemesi Kararında hükmedildiği üzere, neticeten TCK 146. maddesinin öncelikle sanıkların kastları bakımından ve sonra da madde unsurlarının hukuksal çözümlenmesi açısından, davada uygulanma olanağı bulunmadığına dair tezimizin doğruluğuna olan inancımızı tekrarlamamıza izin verilsin.

Yukarıda arz ve izah edilen nedenle, savunmayı Ceza Kanununun belli maddelerinin sanıklar yararına uygulanması sorununa inhisar ettiriyorum.

Ancak bu hususdaki gerekçelerimizi sergilemeden önce, Askerî Savcının Esas Hakkında mütalâsında ve tahkikatı genişletilmesi hakkında, Mahkemenin verdiği mehil üzerine, yaptığımız taleplerin reddi istemine dayanak yapmak istediği Askerî Yargıtay 4. Dairesinin Kararının kapsam ve mahiyeti hakkındaki görüşümüzü açıklamak gereğini duyuyoruz.

Yargılamanın bu safhasında Askerî Yargıtay Kararının, 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu gereği ihtiva etmek durumunda olduğu hukuksal niteliğinin doğru anlaşılıp yorumlanması gerçekten hayati bir önem arz etmektedir.

Askerî Yargıtay 4. Dairesi İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı I numaralı Askerî Mahkemesinin hükmünü hangi noktadan bozmuş ve bu bozma yüzündendir ki hükmün hangi noktalarını bizzat inceleme konusu yapmamıştır.

Askerî Yargıtay tenyiz olunan hükmü, 353 sayılı Kanunun 221. maddesi gereği bozmuştur. Bilindiği üzere 353 sayılı Kanunun 221. maddesinin 1.fıkrası aynen şöyledir:

"Askerî Yargıtay, aleyhine tenyiz olunan hükmü hangi yönden Kanuna aykırı görmüş ise o yönden bozar."

Askerî Yargıtay maddede belirtildiği üzere, resen ve taraflarca tenyiz olunan hükmü sadece (suç vasfı) yönünden Kanuna aykırı görmüş ve yukarıda sunulan madde muhtevasına uygun olarak (suç vasfı) yönünden hükmü bozmuştur. Ta-

rafların sair temyiz sebeplerini (şimdilik) kaydıyla inceleme konusu yapmamıştır.

Temel niteliği içtihat mahkemesi olan Yargıtayın davadaki esas fonksiyonu zaten budur. Suç vasfı ve uygulama yönünden hüküm bozulduğuna göre, Askerî Yargıtayın TCK 146. madde açısından asli ve fer'i failleri nitelendirmesine ve sıralamasına hukuken imkân yoktur.

Askerî Yargıtay 4. Dairesi ; müvekkil sanıkların Anayasayı tebdil tağir suçunun asli veya fer'i failleri olup olmayacakları düşünülmeden karar verilmiş olması dolayısıyla hükmü bozmuş, sübut, kast, vasıf ve noksan soruşturmaya ilişkin ve bilcümle temyiz sebeplerinin incelenmesinin şimdilik kaydıyla reddine karar vermiştir.

Aksi düşünce ve Yargıtay Kararını belirttiğimiz doğrultu dışında yorumlama, Askerî Yargıtayın bizzat davanın esasına hükmetmesi anlamına gelir.

Oysa, 353 sayılı Kanun Askerî Yargıtayın hangi hallerde bizzat davanın esasına hükmedeceğini belirlemiştir.

Gerçekten 220. madde şöyle demektedir:

"Askerî Yargıtay hükmü bozmuş ise, işi yeniden inceleyip sonuçlandırmak üzere dava dosyasını hükmü bozulan askerî mahkemeye gönderir. Askerî Yargıtay, askerî mahkemenin usulsüz olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı hükmü bozmuş ise aynı zamanda bu işe ait dava dosyasını görevli veya yetkili mahkemeye gönderir. Görev ve yetki hususundaki kararlarına karşı, Askerî mahkemelerin direnme hakları yoktur.

Askerî Yargıtay, kanunun hükme esas olarak tesbit edilen vakalara uygulanmasında yanlışlık yapılmasından dolayı hükmü bozmuş işe aşağıda yazılı hallerde bizzat davanın esasına hükmeder."

Açıkça bellidir ki, maddede yazılı hallerden hiçbirisi olaya ve dava-ya uygun değildir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı I nolu Askerî Mahkemesi Kararına ilişkin olarak Askerî Yargıtay 4. Dairesi sözcü Üyesinin 353 sayılı Kanunun 219. maddesi gereğince Heyete sunduğu raporda şöyle denmektedir:

" Mahkeme kararının genel olarak incelenmesinde, hükmün gerekçesinin etraflı bir incelemeyi aksettirdiği, kısa karara mesnet ittihaz edilen hususların yeterince izah edildiği, ara kararlarından veya duruşmanın sevk ve idaresinden hükmün (Mahkeme Hey'etinin) tarafsızlığını şüpheye düşürecek bir durumun istihracına imkân olmadığı neticesine varılmış; gerek komutanın ve gerekse As.Savcının temyiz lâyhalarındaki tarafsızlıkla ilgili görüş ve isnatları yersiz bulunmuştur."

Raporun yukarıya alınan bölümü, gerek Komutanlığın ve gerekse Askerî Savcının temyiz lâyhalarında ileri sürdükleri sert eleştirileri karşılamaktadır.

Kararın genel gerekçesine ilişkin raporda belirtilen değerlendirmeye, Askerî Yargıtay 4. Daire Kararına aşağıda sunulan biçimde aksetmiş ve hükme bağlanmış bulunmaktadır:

"Etraflı bir incelemeyi aksettiren inceleme konusu hükmünde kısa karara mesnet ittihaz edilen hususların yeterince açıklanması, ara kararlarda ve duruşmanın sevk ve idaresinde mahkeme hey'etinin tarafsızlığını şüpheye düşürecek bir durum da görülemediğinden aksi görüşe dayalı nezdinde mahkeme kurulan Komutan ve Askerî Savcının temyiz sebepleriyle, varılan bozma kararı muvacehesinde, inceleme konusu dışında kalan sanık ve vekillerinin sair temyiz sebeplerinin şindilik inceleme konusu yapılmamasına kısmen duruşmalı ve kısmen de dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu 2.12.1972 tarihinde Oybirliğiyle karar verildi."

Herhalde tartışmasız kabul edilen bir gerçek, bu davanın politik nitelikte bir dava olduğudur.

Değerli Yargıçlar Hak.Tuğg.GÖKÇEN ve Hak.Alb.SAÇLIOĞLU 24.4.972 tarihli Daireler Kurulu kararına verdikleri muhalefet çerhinde belirttikleri gibi " Adi suçlarda,yerine göre sebep ve saikler,suçun işlenme şartları ve ortamı nasıl takdiri hafifletici sebep olarak nazara alınabiliyorsa,siyasi suçlarda da siyasi ortam,bu çeşit suça tayin edilecek cezanın dozunu,hem meydana getireceği içtimai fayda hem de siyasi fayda bakımından tayinde mahkeme tarafından nazara alınabilir.Ve olaylara siyasi ortamın etkisi bulunduğu kanaat getirildiği zaman da siyasi ortam takdiri hafifletici sebep olarak kabul edilebilir." Yargıçlar bu hukuki ilkenin uygulanmasını somutlaştırarak şöyle devam etmektedirler : " Sanıkların gizli cemiyet kurup eylemlere başladıkları ve sürdürdükleri tarihlerde iktidar; hukuk,idare ve siyaset açısından akıl almaz bir tutum içinde bulunuyordu.Bu tutum,vatanını ve milletini kişisel çıkarlarından daha çok seven ve bunun doğurabileceği sonuçları idrak eden her Türk'ün iktidara karşı çeşitli duygularla dolup taşmasına yol açıyordu."

Müvekkilimiz sanıklar,Türkiye'nin içinde bulunduğu sosye-politika durum hakkındaki görüşlerini,gerek sorgu ve savunmalarında ve gerekse muhtelif celselerdeki beyanlarıyla dosyaya intikal ettirmişlerdir.

Aşağıda İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 nolu Askerî Mahkemesi Kararından bazı alıntılar sunuyoruz.Yukarıda arz ve izah olunduğu üzere Askerî Yargıtay kararı muvacehesinde söz konusu karar hukuki açıdan kabul edilmesi gerekli bir döküman niteliğini almıştır :

./..

" T.C.Anayasasının 4 ncü maddesine göre egemenlik kayıtsız,şartsız Türk Milletininindir.Millet egemenliğini Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanır.Egemenliğin kullanılması hiç bir surette belli bir kişiye,zümreye veya sınıfa bırakılmaz,hiç bir kimse veya organ,kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz.Bu bakımdan millet iradesi yalnız sandıktan çıkan oyların aritmetik toplamından ibaret değildir.Çünkü hiçbir siyasi parti Devletin kaderini Anayasa'dan farklı çizemez.Anayasa'ya bağlı kalmak zorundadır.Bütün siyasi partiler kamu iyiliğine veya müşterek menfaatlere hizmet ettiği sürece meşru durumlarını korur,aksi takdirde Anayasa çizgisinin dışına çıkmış ve memleket düzenini bozmuş olurlar.Çok partili devlet yönetiminde çoğunluğun reylerini alarak iktidara gelen siyasi bir partinin Anayasayı uygulamaması,idari ve iktisadi ve hukuki tedbirleri almaması ve partizanlık yapması, parti diktatörlüğüne yol açar!"

" 12 Mart 1971 eşiğine gelmemizin nedeni Atatürk'ün verdiği direktiflerin uygulanmaması,1961 Anayasasının bu doğrultuda tatbik edilmemesidir. Anayasanın tatbik edilmemesinin sebebi ise Anayasa'nın "Hayır da hayır var" diye Anayasaya hayır diyenlerin eline verilmesi ve şahsi menfaat ilişkileri ile birbirine kenetlenmiş kişilerin memleket idaresine hakim olmasıdır."

Yukarıda örneklenen doğrultudaki alıntılar ve ayrıntılı görüşler çoğaltılabilir.Çıkan sonuç şudur ki ;

Muhalefet gerhinde de formüle edildiği gibi,sanıklarında sorgu ve savunmalarında analiz ettikleri siyasi ortamın takdirini hafifletici sebep olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Mahkemenizce gerek ölüm cezasının Anayasaya aykırılığı dolayısıyla yaptığımız istemde esinlenildiği ve gerekse 27 Mart 1973 tarihli ara kararının 8 nci maddesinde belirtildiği gibi, ilâm ve içtihatların gözden geçirilip dik-kate alınacağı bildirilmesi üzere takdir hafifletici sebepler müessesesinin uygulanmasına ilişkin Askerî Yargıtay Daire ve Daireler Kurulu Kararları hak-kindaki savunma görüşünü belirtmek isteriz.

Ceza Kanunumuzda, cezalar umumiyetle iki hâd arasında gösterilmiş olmasına rağmen, bazı suçların cezaları sabittir. Askerî Savcının Esas Hakkında Mütelaasında, bazı sanık müvekkillerimize uygulanmasını talep ettiği TCK 146/1 inci maddesinde yer alan ölüm cezası bu türdendir. Kanundaki cezaları, iki hâd arasında gösterilmiş olan suçları işleyenlere cezu tayin edilirken bu iki hâd arasında serbestçe ve fakat hukuksal bir gerekçe ile, cezayı tayin etmek suretiyle hakim, olaya ve suçluya en uygun cezayı tayin etme olanağına sahip isede, sabit cezalı suçlarda bu olanağı bulunmadığı şüphesizdir. Bu durumda ise, TCK 59. maddesiyle aynı gayeye ulaşılması ve tatbik edilmesi zorunluğu vardır.

TCK 59. maddesi ile, cezayı azaltıcı takdiri sebepler müessesesi kabul edilmiş, fakat madde muhtevasında nelerin veya ne gibi hallerin takdiri tahfif sebep konusu olabileceği gösterilmediği gibi; takdiri tahfife konu olabilecek hususların genel karakteristik vasıflarından dahi bahsedilmemiştir.

Bu yüzden ki, olaya ve sanığın durumuna göre Mahkemeye hukuksal düşünce ve içtihatlar yol göstermektedir.

Askerî Yargıtay Daireleri ve Daireler Kurulu Kararları tüm olarak incelendiğinde, TCK 59. maddesinde tedvin edilmiş bulunan cezayı azaltıcı tak-

diri sebepler müessesesinin belli bir ilkeye doğru gelişim gösterdiği ve dava konusu örneği kollektif suçlarda âlkenân saptandığı açıkça görülmektedir.

Bu ilke, sabit cezalı suç olan TCK 146/1.madde uygulanmasında (sevki idare) kavramında belirlenmektedir.

Askeri Savca, Esas Hakkındaki Mütelaasında şöyle demektedir :

(T.H.K.O Örgütünün Ankara bölgesinde, aynı strateji ve taktiklerle aynı ideolojik amaca yönelik eylemlerde bulunan ve böylece , TCK 146 maddesini ihlâl eden sanık grubu hakkında Ankara 1. No. Sakıyönetim As.Mahkemesinin ittihaz ettiği mahkumiyet hükmü ile ilgili olarak As.Yargıtay Daireler Kurulunun (24.4.1972 tarih, 972/28 Esas ve 972/30 Karar) sayılı ilâmının , bu davada da yüksek Mahkemenize ışık tutacağı kanısındayız.)

Askeri Yargıtay Kararınının 11. sayfasında da aynen şöyle denmektedir :

" Türkiye'de silahlı eylemlerle Marksist ve Leninist ve Mao'cu bir düzen kurmak maksadıyla T.C.K.nun 146, maddesinde ifadesini bulan Anayasaya ihlâl suçuna irtikap için bir çok örgüt kurulduğu, bir merkezden emir almışçasına , uygulama metotlarındaki farklılık hariç aynı gayenin tahakkukuna çalışan bu gizli örgütlerin Türkiye Gizli Komünist Parisinin direktifi mahiyetindeki bilimsel sosyalizmi (Komünizmi) eylem kılavuzu olarak kabul eden sanıkların dosyadan da anlaşılacağı üzere;

- a) Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi
(T.H.K.P. ve T.H.K.C.)
- b) Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
(T.H.K.O.)
- c) Proleter Devrimci Aydınlar Grubu
- d) Aydınlık Sosyalist Grup
- e) Doğu Devrimci Kültür Ocakları Grubu, gibi gizli örgüt-

ler.... "

./..

böylece sayılmakta ve İstanbul - Ankara tefriki yapılmaksızın Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu bir örgüt olarak belirtilmektedir.

Bu kabul muvacehesinde, Askeri Yargıtay'ın kullandığı terim ile Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun sevki idarecisi kim yada kimlerdir ?

Dosyada mevcut İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün 8. Nisan .1972 tarih ve 063069 sayılı yazıya ek'de belirtildiğine göre, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun liderleri Sinan Cemgil, Deniz Gezmiş ve Cihan Alptekin'dir.

Askeri Savcının Esas Hakkında mütelaasında atıf yaptığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesi kararında bu kişilere Hüseyin İnan da eklenmektedir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının 22.5.1972 tarihli temyiz lâyhasında;

" Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, 2 bölgede merkez kurmuştur :

- 1- Ankara Bölgesi (Deniz Gezmiş Liderliğinde),
- 2- İstanbul Bölgesi (Cihan Alptekin Liderliğinde) "

denilmektedir .

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı I No.lu Askeri Mahkemesinin kararında, davaya ilişkin olarak Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu mensupları Kararın 96 . sayfasında tadat edilmiştir ;

Karara göre bunlar :

- 1- Cihan Alptekin, 2- Ömer Ayna, 3- İbrahim Öztaş,
- 3- Alpaslan Özdoğan, 4-Nahit Tören, 5- Yavuz Yıldırım Türk, 6-Osman Bahadır ve 7- Avni Gököglü'dür.

Ve aynı Kararın 97. sayfasında Askeri Yargıtayın kullandığı sevki idare terimi yerine, aynı anlama gelen (emrû kumanda) terimi

kullanılarak, direnme isteminde bulunduğumuz 19.Ocak.1973 tarihli lâyihamızda da işaret ettiğimiz gibi, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun Ankara'da Deniz Gezmiş ve İstanbul'da Cihan Alptekin'in emrî kumandayı haiz olduğu hususu hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Yukarıda sunulduğu üzere, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığını Temyiz Lâyihası ile bu hususta paralellik arz eden söz konusu kabulün; yani İstanbul'da Cihan Alptekin'in emrî kumandayı diğer bir deyimle sevki idareyi haiz olduğu yolundaki kabulün, aksine dosyada ve gerçekte herhangi yeni bir durum da yoktur.

Açıkça görülmektedir ki ;

Huzurda yargılanan ve haklarında hüküm tesis edilecek sanıklardan hiçbiri, yukarıda açıklanan nedenle asli fail ve Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun sevki idarecisi değildir.

Askerî Yargıtayca kabul edilmiş ilke açısından ve getirilen objektif kıstas yönünden, müvekkillerimiz sanıklara TCK 59.maddesinin uygulanması gerektiği kanaatinde olduğumuzu arz ederiz.

Askerî Savcı Esas Hakkındaki Mütelaasında, sanık müvekkillerimizden Zerruk Vakıfahmetoğlu, Gönül Tolon, Rukiye Dülger ve İsmail Tayfun Cinemre'nin TCK 146/3, 173/3, 31, ve 33 maddeleri uyarınca cezalandırılmalarını talep etmiştir.

Fakat Askerî Savcı Esas Hakkındaki Mütelaasında diğer sanıklarda olduğu gibi, bu sanıkların hangi fiillerinin subut bulunduğunu, sanıkların hangi fiillerinin müzaheret ve muavenet teşkil ettiği hususundaki görüşünü bildirmiyerek bu yönden savunma yapmayı imkânsız hale sokmuştur.

Askerî Yargıtay 4. Dairesi, Kararının 12. sayfasında açıkça belirttiği gibi, sanıklara isnat ve izafe edilen fiiller yönünden, bu sanıkların TCK 146. maddesinde, özellikle maddenin 3. fıkrasında belirli suçun sübut, kast ve vasıf yönünden faili olup olmayacaklarının düşünülüp değerlendirilerek uygulama yapılmasını ön görmektedir.

Bu durumda, sanıklara isnat ve izafe edilen fiillerin sübut bulmadığına dair dosyaya intikal etmiş yada edecek kişisel savunmalar ve bu savunmaların Mahkemeye kabulü istemimiz saklı kalmak kaydıyla ; sanıkların fiillerinin sübutu açısından İstanbul Sıkıyönetim Kumandanlığı 1 No.lu Askerî Mahkemesinin Kararına dayanmak zorunluluğu hasıl olmuştur.

Söz konusu Karar mevzuatında, Askerî Savcının TCK 146/3 maddesiyle tecziyesini müteakıf ettiği, yukarıda isimleri maruz dört sanık müvekkilimizin tüm fiilleri toplam olarak TCK 296, 350, 356 ve 6136 sayılı Kanunun 1308 sayılı Kanunla değişik 13. maddesinde yazılı fiillerdir.

Bu sanıklara atfedilen diğer bütün fiillerin, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askerî Mahkemesi kararıyla sabit olmadığı anlaşılmıştır.

Söz konusu sanıklara isnat ve izafe edilen ve Ceza Kanununun maddeleri delilîyle belirtilen bu fiiller - Mahkemenizce sabit görülse dahi - Askerî Yargıtayın bozma kararı mevzuatında bu sanıkları, Anayasayı tebdil ve ta'yir suçunun fer' i faili yapamaz kanaatindeyiz.

Mahkemenizce aksi kanaate varıldığı takdirde; bu fiillerin, başlı başına sonuca etki derecesiyle orantılı biçimde tesir edecek nitelikte olmadıkları göz önüne alınarak, müvekkilimiz sanıklara TCK 59. maddesinin uygulanmasını dileriz.

Yukarıda sunulan nedenlerle, savunmamızın kabulüne karar verilmesini müdafî sıfatıyla ve saygıyla arz ve talep ederim.

Müdafî Avukat

Nebil VARUY

17. Nisan . 1973

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARASTIRMA VAKFI